

Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä vuosina 2019-2020

Käännös

Eteläkärjen ympäristöterveys

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	3
1.1 Suunnitelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta	3
1.2 Painopisteet	3
1.3 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät	3
2 Toimintaympäristö	4
2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset	4
3 Voimavarat	4
3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	4
3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
3.3 Yksityinen palvelutarjonta	5
4 Tietojärjestelmät	6
5 Yhteistyö ja viestintä	7
6 Maksut	7
7 Valvonnan toimeenpano	8
8 Eläinten terveyden valvonta	8
8.1 Eläintautivalmius	8
8.1.1 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset	8
8.1.2 Zoonoosien valvonta	9
8.1.3 Terveysvalvontaohjelmat	9
8.1.4 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta	10
8.1.5 Kyyhkyslakat	10
8.1.6 Muu tautiseuranta	10
8.2 Eläinten keinollinen lisääntyminen	10
8.3 Eläimistä saatavat sivutuotteet	10
8.3.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä	10
8.3.2 Sivutuotteiden hautaaminen	11
8.4 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	11
8.4.1 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti	11
8.4.2 Sisämarkkinatuonti	12
8.4.3 Sisämarkkinavienti	12
8.4.4 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	12
8.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	13
8.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	13
8.5.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset	14
8.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	14
8.5.4 Pienteurastamot	14
8.5.5 Eläinkuljetukset	14
8.6 Tukivalvonta	14
9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano	15
9.1 Peruseläinlääkäripalvelu	15
9.1.1 Peruseläinlääkäripalvelun sisältö	15
9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	16
9.2.1 Terveystuotantoeläinten terveydenhuollon kysyntä	17
9.2.2 Terveystuotantoeläinten terveydenhuollon resurssitarve	17
9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu	18
9.3.1 Kiireellisen eläinlääkäriavun sisältö	18
9.3.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella	18
9.4 Saatavuus- ja laatuavoitteet	18
9.4.1 Ajanvaraus	18
9.5 Toimipisteet	18
9.7 Perustason ylittävät palvelut	19
9.7.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut	19
9.7.2 Remissiomahdollisuudet	19
9.7.3 Laboratoriopalvelut	19
10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta	19
11 Laatu	19
11.1 Palautteen kerääminen	20
11.2 Valitusten käsittely	20
11.3 Toiminnan kehittäminen	20
12 Seuranta ja raportointi	20
12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	20
12.2 VASU-raportointi	20
12.3 Muut viranomaisien pyytämät raportit ja tilastot	20
12.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilasto	21

1 Johdanto

1.1 Suunnitelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 § mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä laissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Tämä suunnitelma on osa Eteläkärjen ympäristöterveyden valvontasuunnitelmaa ja se perustuu Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran laatimaan Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan (EHO) 2015-2019.

Suunnitelman tavoitteena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua sekä toimia työkaluna kunnan suorittamista eläinlääkäripalveluista ja valvonnasta päätettäessä ja töitä suunniteltaessa. Tarkoituksena on myös varmistaa tehtävien asianmukainen hoito ja toiminnan suunnitelmallisuus. Tämä suunnitelma seuraa pitkälti edellisen, vuosia 2018-2019 koskevan suunnitelman linjanvetoja.

Eläinlääkintää ja eläinten hyvinvointia koskeva lainsäädäntö uudistuu jatkuvasti, mutta erityisesti tällä hetkellä meneillään on useampia muutoksia. Tämän vuoksi suunnitelmassa on osittain käytetty edellisen suunnitelman tekstejä ja tarkennuksia ja muutoksia tehdään EHO:n päivitysten myötä.

1.2 Painopisteet

Vuosina 2019-2020 kunnallisia painopisteitä ovat edelleen eläinsuojelulainsäädännön uudistuksen toimeenpano ja eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön toimeenpano. Vuoden 2021 alusta suunniteltu maakuntauudistus aiheuttaa työtä, joka täytyy tehdä jo tämän suunnitelmakauden aikana. Yksikkö seuraa uudistusta ja sen kehitystä ja osallistuu prosessiin mahdollisuuksien mukaan.

1.3 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista. Aluehallintovirasto puolestaan huolehtii täytöntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan. Aluehallintovirasto suorittaa myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten EU-eläinsuojelutarkastuksia, täydentävien ehtojen valvontaa, lääkitsemislainsäädännön valvontaa ja omaehtoisesti tai kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä kriittisiä eläinsuojelutehtäviä. Aluehallintovirasto vastaa alueen eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevista kunnaneläinlääkäriin suorittamista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Hangon, Inkoon ja Raaseporin alueella eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa Hangon kaupungin alainen Eteläkärjen ympäristöterveys.

Eteläkärjen ympäristöterveys järjestää alueellaan myös merkittävän osan eläinlääkäripalveluista kuten akuuttia eläinlääkäriapua 24 h/vrk tuotantoeläimille, virka-ajan ulkopuolella kaikille eläimille, sekä kiireetöntä eläinlääkäripalvelua tuotantoeläimille. Alueella ja sen rajamailla toimii useita yksityisiä eläinlääkärivastaanottoja, jotka täydentävät alueen eläinlääkäripalveluja.

Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa ja kuntien on muun muassa peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettävä tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti. Yksityiset eläinlääkäripalvelut täydentävät palvelutarjontaa kohdistuen suurimmalta osaltaan pieneläimiin ja hevosiin sisältäen myös erikoiseläinlääkäritason palveluja, joita kunnatkin halutessaan voivat järjestää. Eteläkärjen ympäristöterveyden tavoite on järjestää perustason eläinlääkäripalveluja toiminta-alueella.

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta seuraa eläinlääkinnän asiakastietoja neljästi vuodessa tehtävän talouden seurannan osana. Palvelujen riittävyttä arvioidaan myös saapuneen palautteen perusteella, joka koostetaan vuosittain valvontasuunnitelman toteutumaa arvioitaessa.

2 Toimintaympäristö

Eteläkärjen ympäristöterveys vastaa ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkinnän järjestämisestä toiminta-alueellaan Hangossa, Inkoossa ja Raaseporissa. Kaksikielisellä rannikkoisella/saaristoisella alueella on yhteensä n. 45 000 asukasta. Yksikön tekemien selvitysten mukaan toiminta-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä toimii parikymmentä yksityistä eläinlääkäriä. Useimmat näistä ovat keskittyneet pieneläimiin, mutta toimijoissa on myös hevosiin erikoistuneita tai kaikkia eläimiä hoitavia vastaanottoja. Palveluita on yleensä saatavilla aamusta iltaan, mutta yksityisten joukossa on myös toimijoita, jotka hoitavat kaikkia eläimiä myös öisin. Kunnalliset palvelut on suunniteltu eläinlääkintähuoltolain mukaisesti siten, että ne täydentävät yksityisiä palveluja.

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Eläinlääkintähuoltolain uudistuttua marraskuussa 2009 on valtio ryhtynyt ostamaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Tavoitteena on selkeämmin erottaa viranomaisvalvontaa eläinlääkäripalveluista ja lain toimeenpanoa koskevassa ohjauksessa onkin voimakkaasti painotettu uusien päätoimisen valvontaeläinlääkärin virkojen perustamista kuntiin. Tarkoitusta varten on valtiolta saatavissa "korvamerkittyä" rahaa ja järjestely on lakitasolla säädetty pysyväksi. Tarkoitus on myös, että kunnalliset valvontaviranomaiset saavat entistä paremmin apua aluehallintovirastoista kriittisten eläinlääkintätoimien hoitoon.

Erityisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnan toimivuus ja luotettavuus on korostetusti ollut esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa viime vuosina ja tässä yhteydessä on tuotu esille uuden eläinlääkintähuoltolain merkitys valvonnan tehostamisessa ja eläinlääkäripalvelujen sekä valvonnan eriyttämisessä. Myös Euroopan komissio on tarkastuksillaan kiinnittänyt huomiota samaan asiaan. Toimiva valvonta edellyttää valvojan riittävää osaamista, oikein kohdennettuja riskiperusteisia valvontakäyntejä, yhdenmukaisia ja tehokkaita toimenpiteitä epäkohtia todettaessa sekä korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamista.

Valvonnalta edellytetään myös valvontakäyntien seuranta, valvontatulosten raportointia ja analysointia, valvonnan suunnitelmallisuutta ja entistä tehokkaampaa tiedonkulkua viranomaiselta toiselle. Valvonnan yhteisten tietojärjestelmien ja rekistereiden entistä tehokkaampi käyttö myös paikallistasolla onkin edellytys yhtenäiselle, suunnitelmalliselle ja toimivalle valvonnalle.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa ja kehitys asettaa haasteita myös eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnalle. Lemmikkieläinten määrä lisääntyy edelleen. Lemmikit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja lemmikkeihin kohdistuville eläinlääkäripalveluille asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Hevostaloudella on merkittävä rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- että harrastetoimintana.

Eläintautilain ja eläinsuojelulain kokonaisuudistukset tulevat lähivuosina muokkaamaan valvonnan toimintaympäristöä. Eläinlääkäripalveluihin vaikuttavat tulossa olevat eläinlääkkeiden käyttöä ja luovuttamista koskevien säädösten uudistukset.

Eteläkärjen ympäristöterveydellä on valvontaeläinlääkärivirka, jonka työaika on vuoden 2016 alusta jaettu 50-50 % valvontaeläinlääkärin tehtävien ja muiden valvontatehtävien välillä. Virka on sijoitettu Tammisaareen muun valvonnan kanssa, mikä tuo synergiaetuja ja osaltaan auttaa työssäjaksamisessa. Erillisen viran ansiosta vältetään jääviystilanteita hoidon ja valvonnan välillä. Praktikkoeläinlääkäri sijaistaa valvontaeläinlääkäriä lomien ja muiden vastaavien poissaolojen aikana. Tarvittaessa praktikkoeläinlääkäri avustaa valvontaeläinlääkäriä. Eri tehtäviin tarvittavia resursseja ja työn jakautumista käytännössä seurataan ja muutoksia tehdään tarpeen mukaan.

3 Voimavarat

3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Yksiköllä on kaksi virkaeläinlääkäriä, yksi valvontaeläinlääkäri ja yksi praktikkoeläinlääkäri. Säännönmukaisesti on ainakin yksi viranhaltijoista paikalla virka-aikana. Tarvittaessa käytetään sijaisia. Praktikkoeläinlääkärin tehtäviin kuuluu vastata kiireettömästi tuotantoeläinten hoidosta sekä tuotantoeläinten terveydenhuollosta. Näin varmistetaan palvelujen saatavuus alueella. Praktikokäytön työaika on pääasiassa virka-aika. Praktikkoeläinlääkäri sijaistaa ja tarvittaessa avustaa valvontaeläinlääkäriä. Valvontaeläinlääkärin tehtäviin kuuluu eläinsuojelu, eläintautien ehkäisy, eläinlääkärin valvontaa vaativien laitosten valvonnan koordinointi ja suorittaminen sekä muut valvontatehtävät. Työaika on pääasiassa virka-aika. Molempien eläinlääkärin työalueena on koko toiminta-alue. Kahden viranhaltijan järjestelmä varmistaa resurssit eläintautien estämisen ja akuutin eläinsuojelun osalta.

Eteläkärjen ympäristöterveys ostaa päivystyspalveluja tuotanto- ja pieneläimille yksityiseltä toimijalta, Siuntion eläinlääkärit Oy:ltä. Yritys on järjestänyt toiminnat kuuden eläinlääkärin voimin, myös avustavaa henkilökuntaa käytetään. Yrityksellä on laajat raportointi- ja laatuvelvollisuudet, joiden toteutumista Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta seuraa. Alueella ja sen välittömässä läheisyydessä toimii useita yksityisiä eläinlääkäreitä, mikä tarkoittaa, että hoitoa on tarjolla myös yksityisellä sektorilla (ks. myös kohta 2).

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää, että kunnat järjestävät eläinlääkäripäivystyksen alueella, joka koostuu yhdestä tai useammasta seutukunnasta tai maakunnasta eriyttynä päivystyksenä, jossa on keskitetty yhteydenottopalvelu. Käytännössä tätä on tulkittu niin, että mikäli päivystäjä pystyy hoitamaan suur-eläintapaukset niiden liikaa pieneläinpäivystystä häiritsemättä, ei eriyttäminen ole tarpeen. Käytännön tulkintana on esitetty keskimäärin alle 10 suurelänpäivystystapausta kuukaudessa. Eläinlääkäreiltä saadun tiedon mukaan eriytys on Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella tarpeeton yllä mainituista syistä. Nykyinen päivystysalue vastaa Raaseporin seutukuntaa.

Siivoustehtävät ostetaan ulkopuolisilta, hallinnollisia tehtäviä hoitavat paitsi yksikön johtaja ja kanslisti, myös Hangon kaupunki. IT-palvelut ostetaan Raaseporin kaupungilta.

Eteläkärjen ympäristöterveys ylläpitää yhtä eläinlääkärivastaanottoa Insoon Västankvarnissa. Vastaanoton varustus on peruslaatua, vailla erityislaitteita, kuten röntgeniä.

Ensisaapumisvalvonnan palveluita on myyty Eviralle vuoden 2018 alusta. Myynnistä on tehty sopimus, josta käy mm ilmi tehtävien jako valvonnassa. Evira korvaa osan tehtävän aiheuttamista kustannuksista, mutta kunnan näkökulmasta on kuitenkin pidetty hyödyllisenä, että tehtäviä edes osittain hoitaa paikallistuntemuksen omaavat viranhaltijat. Ensisaapumisvalvontatehtäviä hoitaa valvontaeläinlääkäri yhdessä muiden viranhaltijoiden kanssa. Valvonta pyritään tekemään muun valvonnan yhteydessä.

3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valvonta-asetuksen 6. artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. Myös eläinlääkärin ammatinharjoittamista koskeva lainsäädäntö edellyttää ammattitaidon ylläpitoa ja kehittämistä. Tarpeellisenä määränä on valvontaohjelmassa pidetty kahdeksaa koulutuspäivää vuodessa.

Eteläkärjen ympäristöterveyden talousarviossa on varattu varoja koulutukseen. Osa koulutuksista, esim. valmiuksiin liittyvät koulutukset, korvataan aluehallintoviraston toimesta. Henkilökunnan koulutustiedot kirjataan yksikössä, jotta koulutuksen riittävyys ja kattavuus voidaan tarvittaessa arvioida. Koulutus suunnitelmassa on huomioitu vuosittain toistuvat Aluehallintoviraston koulutukset sekä eläinlääkäripäivät. Näiden lisäksi voi tulla erityiskursseja, joihin osallistuminen arvioidaan tapauskohtaisesti. Lisäksi yksikön sisällä voidaan järjestää koulutusta ja työhön opastusta tarpeen mukaan. Tarvittaessa koulutuspäivien, kuten kunnaneläinlääkäripäivien, ajaksi hankitaan sijaisia, jotta hoitoa on alueella saata-villa myös vakinaisten viranhaltijoiden poissa ollessa. Koulutuksista päätetään kaupungin hallintosäännön ja henkilöstöosaston ohjeistuksen mukaisesti.

Palvelun toimittaja, Siuntion eläinlääkärit Oy, vastaa päivystyksessä toimivan henkilöstön pätevydestä.

Sijaisia palkattaessa varmistetaan heidän oikeuksistaan harjoittaa eläinlääkärin ammattia joko Eviran ylläpitämän tietopalvelun tai sijaisten esittämien todistusten avulla. Muut kuin eläinlääkärit eivät saa yksikössä suorittaa eläinlääkärille kuuluvia tehtäviä. Viranhaltijat vastaavat siitä, ettei delegoi eteenpäin tehtäviään henkilöille, jotka eivät niitä saa suorittaa.

3.3 Yksityinen palvelutarjonta

Eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukaan kunnan on palvelun mitoitusta suunniteltaessa otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Lain 11 §:n mukaan kunnan on välttämätöntä järjestää arkipäivisin virka-aikana peruseläinlääkäripalvelu muille kotieläimille kuin hyötyeläimille vain, jos palvelua ei ole muuten saatavissa yhteistoiminta-alueella. Eläinlääkintähuoltolain 13 § edellyttää, että kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäripalvelua alueellaan olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokaudenaikoina. Kunta voi eläinlääkintähuoltolain 17 §:n perusteella tehdä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan kanssa sopimuksen kunnan velvollisuutena olevan peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tuottamisesta.

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella toimii useita yksityisiä eläinlääkärivastaanottoja. Käytännössä vastaanottoja on suurimmissa keskuksissa, kuten Inkoossa, Karjaalla, Pohjassa ja Tammisaaressa. Hangossa sijaitseva vastaanotto on auki epäsäännöllisemmin. Myös toiminta-alueen välittömässä

läheisyydessä on useita yksityisiä vastaanottoja. Useimmat näistä ovat erikoistuneet pieneläimiin, mutta on myös niitä, jotka ovat erikoistuneet suurelajiin tai joilla on sekapraktiikka. Yksityistä tarjontaa on myös iltaisin ja öisin. On kuitenkin arvioitu että kunnan tulee järjestää tuotantoeläinten akuutit palvelut vuorokauden ympäri ja akuutit palvelut pieneläimille virka-ajan ulkopuolella hoidon riittävän saavutettavuuden varmistamiseksi. Nämä palvelut ostetaan Siuntion eläinlääkärit Oy:ltä. Yksityisen sektorin kehitystä seurataan ja toimiin ryhdytään omien palvelujen osalta tarvittaessa.

4 Tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tukemassa on käytössä useita toisiinsa liittyviä tietojärjestelmiä ja rekistereitä. Lisäksi tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-järjestelmää.

Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä (Elvi) on hallinnonalan perusjärjestelmä, joka korvaa vaiheittain Eliten ja Elviksen. Elvin ensimmäiset osat on otettu käyttöön 2014. Eliten käyttö jatkuu rinnakkain Elvin kanssa ainakin vuoteen 2016 asti. Elitessä, myöhemmin Elvissä, on eläinlääkäri-, eläinkuljettaja-, eläinvälittäjä- ja lääkevalmisterekisterit. Lisäksi Elviin tullaan tallentamaan virkatoimituksia, tautitapauksia, tautivastustusohjelmat (MV:n, CAE:n ja Scrapien osalta), luvan- ja ilmoituksenvaraiset eläinten pitopaikat sekä rajoittavat määräykset. Täydentävien ehtojen tarkastukset tallennetaan omalla sovelluksellaan, jonne kirjaudutaan toistaiseksi Eliten kautta. Elvi kytkeytyy kohde- ja asiakastietojärjestelmään ja jatkossa myös eläinrekistereihin, rokotusrekisteriin ja Kartturiin tautitapausten käsittelyn helpottamiseksi. Toistaiseksi Elvi on Eviran ja AVlen käytössä, mutta jatkossa myös kunnaneläinlääkärit tulevat käyttämään Elviä.

TRACES (Trade Control and Expert System) on komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä, jonka tarkoituksena on parantaa elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyttä ja valvontaa EU:n jäsenvaltioiden välisessä sisämarkkinakaupassa sekä tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista.

Kartturi-sovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteitä. Kartturi-sovelluksella piirretään karttapohjalle rajoitusvyöhykkeet sekä haetaan vyöhykkeiltä tilat, joilla on taudille herkkiä eläinlajeja. Kartturilla voi tehdä raportteja ja listoja tietyn alueen eläintenpitopaikoista esimerkiksi kunnan resurssitarpeen kartoitusta varten. Aikaisemmin Kartturi oli läänineläinlääkäreiden käytössä, mutta käyttöoikeuksia on 2.4.2014 alkaen voitu myöntää myös kunnaneläinlääkäreille.

Rokotusrekisteri on pääasiassa nautojen, lampaiden ja vuohien rokotusrekisteri, jolla voidaan hallinnoida viranomaisten edellyttämien rokotusten tietoja muun muassa mahdollisen sinikielitautiepidemian aikana. Rokotusrekisteri on tarvittaessa laajennettavissa koskemaan myös muita eläimiä. Rokotusrekisteriä tulevat käyttämään Evira, läänineläinlääkärit, kunnaneläinlääkärit ja heidän avustajansa sekä eläintenpitäjät.

Eläintenpitäjärekisteri on Eviran omistama eläintenpitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tarkoitettu tietojärjestelmä. Kunnan maaseutuviranomaisten käytössä olevalla sovelluksella rekisteröidään kaikki lammas, nauta-, sika- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten- ja kimalais-tenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläintenpitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset (siat ja muninta-kanalat). Hevosten pitäjät on seuraava rekisteriin tehtävä täydennys. Eläintenpitäjärekisteriä käyttävät Evira, läänin- ja kunnaneläinlääkärit, ELY-keskukset sekä kunnan maaseutuviranomaiset. Evirassa on aloitettu keväällä 2014 Eläintenpitäjärekisterin sähköinen asiointi -projekti. Eläintenpitäjärekisteri tulee olemaan sähköisen asioinnin pilottiprojekti. Eläinten pidon rekisteröinnin valvonnan tehostaminen on kunnan EHO:ssa mainittu painopiste vuodelle 2015.

Valvonnan viranomaisestranel eli Eviranet on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Eviran toimialan viranomaisten välistä viestintää. Eviranetissä jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten. Julkinen Evira.fi -internetsivusto palvelee erityisesti kuluttajia, toiminnanharjoittajia ja yrittäjiä, kun pelkästään valvojille suunnattu materiaali on Eviranetissä.

Viranomaiskäytössä olevien tietojärjestelmien lisäksi toimijoilla on käytössään erilaisia seurantajärjestelmiä:

Naseva eli nauttilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä on Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry:n ylläpitämä selainpohjainen internetsovellus, jota käyttävät nautatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten meijerit, teurastamot ja neuvonta. Nasevaan tallennetaan terveydenhuollon toimenpiteet niiltä lypsykarja- ja naudanlihantuotantotiloilta, jotka solmivat terveydenhuoltosopimuksen. Nasevan avulla voidaan seurata tiloilla tehtyjä terveydenhuoltokäyntejä sekä terveydenhuollon kansallisten tavoitteiden toteutumista. Eläinlääkärit ja tuottajat voivat hyödyntää Nasevaa lääkitys- ja hoitotietojen kirjauksessa sekä tuottajat ketjuinformaatiotietojen välittämisessä.

Sikava eli sikaloiden terveydenhuollon seurantajärjestelmä on selainpohjainen internetsovellus, jota käyttävät sikatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten teurastamot ja neuvonta. Rekisteriä

ylläpitää ETT ry. Sikava yhdistää teurastamoiden sikaloita koskevat terveyslukitusjärjestelmät yhdeksi keskitetyksi kansalliseksi rekisteriksi.

Eteläkärjen ympäristöterveyden eläinlääkäreillä on jokaisella erikseen käytössä oma Pro Vet-sovellus, johon kertyvä tieto on vain kunkin viranhaltijan käytössä. Elintarvikevalvonnassa käytetään lisäksi Tervekuu-tietokantaa, johon annetaan käyttöoikeudet tarpeen mukaan. Jokainen viranhaltija huolehtii itse tarvitsemistaan muiden rekisterien ja palvelujen käyttöoikeuksista. Tarvittaessa IT-tukea on saatavissa Raaseporin kaupungilta, jolta yksikkö ostaa IT-palvelut, myös yksikön sisällä on mahdollista järjestää Tervekuu-käyttökoulutusta. Muuta tukea käytetään tarpeen mukaan.

Eteläkärjen ympäristöterveyden praktikkoeläinlääkärit käyttävät omia asiakastietokantoja, joihin kerätyt tiedot ovat vain yksittäisen viranhaltijan tai hänen valtuuttamansa henkilön saatavilla. Ohjelman haltijalla on vastuu tietokannan sisältämistä tiedoista ja henkilötietolain mukaisesta rekisteriselosteesta. Muussa valvonnassa käytetään lisäksi Tervekuu-tietokantaa, johon käyttöoikeudet annetaan tarpeen mukaan. Jokainen viranhaltija vastaa itse niistä käyttöoikeuksista, joita hän tarvitsee muihin rekistereihin ja palveluihin. Yksikön sisällä on mahdollista järjestää Tervekuun käyttökoulutusta. Muuta tukea käytetään tarpeen mukaan. Tervekuu-tietokannan laajennettu rekisteriseloste, tietosuojaseloste on luettavissa mm. yksikön kotisivuilla. Siirtymistä kansallisiin tietokantoihin seurataan ja yksikkö siirtyy käyttämään niitä, kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Valvontaeläinlääkärillä on käyttöoikeudet Elvikseen (2014). Valvontaeläinlääkäri pyrkii hankkimaan oikeudet ja käyttämään uutta ohjelmaa aluehallintovirastolta tulevan ohjeistuksen mukaan Elvin tullessa käyttöön. Lisäksi valvontaeläinlääkärillä on Eviranetin käyttöoikeudet. Eläintenpitäjärekisterin tietoja valvontaeläinlääkäri hakee aluehallintoviraston, ELY-keskuksen ja maaseutusihteerin avustuksella. Valvontaeläinlääkäri tulee hakemaan käyttöoikeudet TRACES-järjestelmään. Valvontaeläinlääkäri tallentaa tarkastuskäyntiensä pöytäkirjat ja päätökset liitteineen Tervekuu-järjestelmään.

5 Yhteistyö ja viestintä

Viranomaistyössä yhteistyötahoja ovat mm. aluehallintovirasto, Evira, poliisi ja kuntien muut valvontaviranomaiset ja terveydenhuolto. Viranhaltijoiden kokeneisuus auttaa yhteistyössä, kun yhteydet muihin toimijoihin ovat jo olemassa olevat ja toimivat. Yhteistyötä voidaan tehdä rutiinivalvonnan puitteissa, sekä avustettaessa toista viranomaista hallinto-asiassa tai kun tarvitaan virka-apua. Kukin viranhaltija voi tahollaan tarpeen mukaan pitää yhteyttä yhteistyötahoihin asioiden selvittämiseksi tai valvonnan sujumisen varmistamiseksi. Yhteydenpito yksikön sisällä kuuluu luonnollisesti jokaisen viranhaltijan tehtäviin sujuvan asiakaspalvelun ja tehokkaan valvonnan varmistamiseksi. Yhteistyötahojen kanssa kokoustetaan yleisluontoisemmin tarpeen mukaan asioiden sujumisen ja yhteistyön vahvistamiseksi.

Eteläkärjen ympäristöterveydellä on omat verkkosivut osoitteessa www.symi.fi, joita ylläpidetään yksikön omin voimin. Sivujen kautta mm. ajankohtaiset asiat ja yhteystiedot ovat kaikkien saatavilla. Eteläkärjen ympäristöterveyden ajankohtaisista asioista ilmoitetaan myös tarpeen mukaan toiminta-alueen kuntien ilmoitustauluilla. Tiedotteita julkaistaan tarpeen mukaan. Yleistä tietoa voidaan myös julkaista yhteistyökuntien tiedottajien avulla sosiaalisessa mediassa. Yksikön yleinen viestintä tehdään molemmilla kotimaisilla kielillä. Yksikön laatujärjestelmään kuuluu ohje normaaliolojen viestinnästä. Yksikkö noudattaa myös Hangan kaupungin sosiaalisen median käytön ohjeita.

Valvontaeläinlääkäri toimii yhteistyössä Etelä-Suomen aluehallintoviraston, Eviran, poliisin ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Valvontaeläinlääkäri pyrkii myös mahdollisuuksien mukaan ylläpitämään yhteyksiä läheisien alueiden valvontaeläinlääkäreiden kanssa. Lisäksi valvontaeläinlääkäri on yhteydessä paikalliseen löytöeläintaloon. Valvontaeläinlääkäriin yhteydet löytyvät Eteläkärjen ympäristöterveyden sivuilta yleisön tiedoksi. Myös eläinsuojeluyhdistys ja eläinsuojeluvalvojat ovat saaneet yhteydet ja välittävät eläinsuojeluilmoituksia tarpeen mukaan. Eteläkärjen ympäristöterveyden kotisivuilla ilmoitetaan eläinsuojeluun ja eläintauteihin liittyvistä ajankohtaisista asioista. Tarvittaessa ajankohtaisista asioista annetaan lehdistötiedote.

6 Maksut

Praktikkoeläinlääkäri noudattaa työssään kunnallista eläinlääkäritaksaa. Valvontatehtävistä peritään maksu voimassa olevien lainsäädännön ja taksojen mukaan.

Päivystyksellä, joka ostetaan yksityiseltä toimijalta, on keskitetty yhteydenottopalvelu, jolloin päivystävän eläinlääkäriin tavoittaa aina samasta, tiettyihin aikoihin maksullisesta puhelinnumerosta. Maksu määrittyy omakustannushinnan mukaisesti. Eläinlääkärikäyntejä ei ole subventoitu kuntien toimesta.

Yksikön käyttämä palveluntuottaja on sitoutunut käyttämään kunnallista eläinlääkäritaksaa yksikölle tuottamassaan palvelussa.

7 Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläintautilainsäädännössä, eläin-suojelulainsäädännössä ja eläinten lääkitsemislainsäädännössä sekä helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa asetettuja päämääriä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa toteutetaan alue- ja paikallistasolla. Valvonnan eri tasoilla on oltava selkeästi määritellyt vastuut ja tehtävät. Lisäksi viranomaisten ja toimijoiden on toimittava hyvässä yhteistyössä. Valvonnan suuntaamisessa pyritään riskiperusteisuuteen ottaen kuitenkin huomioon säästösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Erilaisia hankkeita voidaan järjestää aluehallintovirastojen toimesta, niihin osallistutaan tarpeen ja tapauskohtaisen harkinnan mukaisesti.

Ennalta suunniteltua valvontaa on mm. otantaan perustuva valvonta, kuten EU-eläinsojelutarkastukset ja täydentävien ehtojen valvonta. Eläintilojen EU-eläinsojelutarkastukset ja tietyt osiot täydentävien ehtojen valvonnoista tekevät vuodesta 2010 lähtien pelkästään läänineläinlääkärit. Otantaan perustuvan valvonnan osalta on tarkoituksenmukaista, että sama tarkastaja huolehtii myös korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamisesta. Valvontaeläinlääkäri toteuttaa sekä ennalta suunniteltua valvontaa (terveysvalvontaohjelmat, ilmoitusvelvollinen toiminta) sekä epäilyyn perustuvaa valvontaa.

Valvonnan toimeenpanossa huomioidaan Eviran valvontastrategian mukaiset valvonnan tavoitteet. Valvonnan strategisena tavoitteena koko valvontaketjussa on, että:

- valvonta toimii esimerkillisesti koko valvontaketjussa
- valvonta on koko maassa vaikuttavaa, tehokasta, yhtenäistä ja riskiperusteista
- valvonnan osaaminen on korkeaa tasoa
- valvonta on asiakaskeskeistä ja laadukasta
- valvonnan viestintä on tehokasta ja ennakoivaa
- laboratoriot toiminta ja tiedonhallinta tukevat tehokkaasti valvontaa; ja että valvontaan luotetaan ja sitä arvostetaan

8 Eläinten terveyden valvonta

8.1 Eläintautivalmius

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Tautitapausten varhainen havaitseminen, nopeasti käynnistettävät hallintatoimet ja kustannustehokkuus toimenpiteiden valinnassa taudin torjunnan vaarantumatta sekä tarvittavan välineistön nopea saatavuus vaativat runsaasti etukäteissuunnittelua, hankintoja, sopimusten tekoa, tiedon aktiivista jakamista, toimijoiden kouluttamista ja käytännön harjoittelua. Myös muun välttämättömän eläinlääkintähuollon toimiminen ja henkilöresursointi poikkeustilanteissa on syytä suunnitella etukäteen. Poikkeustilanteisiin varaudutaan kaikilla eläinlääkintähuollon tasoilla. Perustason suojavarusteita on hankittu Inkoon vastaanotolle ja Tammisaaren toimipisteeseen valmiutta varten. Vaativampia varusteita tarvittaessa otetaan yhteyttä aluehallintovirastoon joilla on pääsy eteläiseen Suomeen sijoitettuun varastoon.

Eteläkärjen ympäristöterveyden eläinlääkärit huolehtivat eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta yksikön toiminta-alueella. Viranhaltijat vastaavat osaltaan aluehallintovirastolle tehtävistä epäilyjen tai todettujen eläintautien kuukausiraportoinnista.

Valvontaeläinlääkäri huolehtii tautivalvonnan näytteenotosta yhteistyössä praktikoeläinlääkäriin kanssa, ja muista mahdollisista toimenpiteistä tulosten selvitystä. Valvontaeläinlääkäri huolehtii myös terveysvalvontaohjelmien mukaisesta näytteenotosta, mikäli alueella on ohjelmiin kuuluvia tiloja. Praktikoeläinlääkäri osallistuu valvontaan ilmoittamalla havaitsemistaan epäkohdista ja epäilyistä valvontaeläinlääkäriin. Tämän poissa ollessa praktikoeläinlääkärit ovat vastuussa asian hoitamisesta ja he ottavat yhteyttä alueen valmiuseläinlääkäriin tai läänineläinlääkäriin. Viranhaltijat suorittavat toimia aluehallintoviraston ja Eviran ohjeiden mukaan.

Läänineläinlääkäriillä on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella saman aluehallintoviraston toimialueella, ja Eviralla on vastaava oikeus kaikkien eläinlääkärien ja koko maan osalta.

8.1.1 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Tarttuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin ja muihin tarttuviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa virkaeläinlääkäri. Joidenkin

lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustamistoimenpiteistä on säädetty eläintautilain nojalla erillisäädöksin. Velvollisuudesta ilmoittaa eläintaudin esiintymisestä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta 1010/2013. Virkaeläinlääkärit vastaavat ilmoitusten tekemisestä voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti kahdella tavalla, joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Eläinlääkäri ammattitaidollaan arvioi, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Evira. Vaikka Suomen eläintautitilanne on useimpien vastustettavien eläintautien osalta erinomainen, saattaa erityisesti lisääntyvä kansainvälinen eläinkauppa ja muu liikenne muuttaa tilannetta nopeastikin, joten epäilyn kynnys on syytä pitää riittävän alhaisena. Tarttuvaa eläintautia todettaessa on varmistettava tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavien toimenpiteiden tehokas toimeenpano, epidemiologinen selvitys ja jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Mikäli alueen praktikkoeläinlääkärit työssään huomaavat oireita tai tuotannon muutoksia, jotka viittaavat tarttuvan eläintaudin mahdollisuuteen, he ottavat yhteyttä valvontaeläinlääkäriin, valmiuseläinlääkäriin tai läänineläinlääkäriin. Valmiuseläinlääkäri tai vaihtoehtoisesti valvontaeläinlääkäri hoitaa tarttuvien eläintautien epäilyt sekä tautitapaukset aluehallintoviraston sekä Eviran ohjeistuksen ja määräysten mukaisesti.

Praktikkoeläinlääkäri vastaa kuukausi-ilmoitusten lähettämisestä aluehallintovirastolle. Tarvittaessa eläintautien esiintymisistä tiedotetaan alueen kuntien terveydenhuollolle sekä aluesairaalalle ja puolustusvoimien terveydenhuollolle/terveysvalvonnalle.

8.1.2 Zoonoosien valvonta

Osa eläintaukeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkkinä salmonella-tartunnat ja eräät influenssat. Tartunta on mahdollinen myös ihmisestä eläimeen. Tällaisten zoonoottisten tartuntojen leviämisen varalta yhteistyö terveydenhuollon kanssa on oltava sujuvaa. Eläinperäisten elintarvikkeiden välityksellä leviävien zoonoosien valvonta kuuluu suunnitelman elintarvikevalvonta-osioon.

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä toimi-alueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille on kirjattu maa- ja metsätalousministeriön asetuksella eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta 1010/2013.

8.1.3 Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaukeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvontaohjelman vähimmäistasosta.

Tällaisia erikseen säädettyjä terveysvalvontaohjelmia ovat esimerkiksi lampaiden ja vuohien maedi-visna- sekä scrapievalvontaohjelmat, kanojen, broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelmat sekä tarhuttujen hirvieläinten tuberkuloosivalvonta. Myös esimerkiksi siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa. Pitopaikkojen on erikseen liityttävä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella.

Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveysluokituksesta tai eläinmäärästä, kuten maedi-visnan osalta on laita.

Valvontaeläinlääkäri valvoo vapaaehtoisessa terveysvalvonnassa olevia tiloja sekä käy tekemässä tarvittavat tarkastukset ja näytteenotot ohjelmaan liittyen. Valvontaeläinlääkäri suorittaa terveysvalvontaa myös aluehallintoviraston määräysten mukaisesti. Pakollista salmonellavalvontaa kanaloissa hoitaa valvontaeläinlääkäri

Viranhaltijat lähettävät säännöllisesti tietoja ohjelmista aluehallintovirastolle.

Tiedot päivitetään ja arvioidaan jatkuvasti viranhaltijoiden toimesta. Työn ohessa varmistutaan ohjelmia koskevien asiakirjojen yhtenäisestä hallinnasta yksikössä. Valvonta pyritään toteuttamaan suositusten ja ohjelmien, kuten esim. salmonellavalvontaohjelman mukaisesti ja niissä edellytetyjen toimintatapojen mukaisesti. Viranhaltijat vastaavat kotiteurastettavien nautojen ja ikärajan ylittäneiden ihmisravinnoksi käytettävien nautojen BSE-testauksen valvonnasta. Tarvittaessa ryhdytään lainsäädännön edellyttämiin jatkotoimenpiteisiin.

8.1.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Vesiviljelylaitosten kalanäytteet otetaan ja laitostarkastukset tehdään EU:n hyväksymien VHS-ohjelmien (rajoitusalueilla), lisävakuusohjelmien (BKD; IPN; SVC ja Gyrodactylus salaris -taudit) sekä osittain riskiperusteisuuden mukaisesti. Evira on raportointivelvollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan Unionille. Ohjelmat voivat muuttua esim. muuttuneen tautitilanteen takia tai jos valvottavien tautien listalle tulee uusia tauteja. Evira lähettää aluehallintovirastoihin vuosittain erillisen ohjekirjeen, jossa annetaan tarkemmat ohjeet tulevan vuoden tarkastuksista ja näytteenotoista. Ohje sisältää lakisääteisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita.

Alueella ei juuri nyt ole vesiviljelylaitoksia. Mikäli tämän kaltainen toiminta aloitettaisiin, valvoisi sitä ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri.

Tarkastuksissa tarkoituksena on valvovan eläinlääkäriin perehtymisen laitoksen toimintaan ja sen riskeihin erityisesti laitoksen laatiman omavalvonnan kuvauksen avulla. Laitosten omavalvonta tarkastetaan ja sitä pyritään kehittämään yhdessä toimijoiden kanssa.

Tarkastuksissa käytetään Eviran tarkastusta varten suunnittelemaa lomaketta, jonka kopion viranhaltija toimittaa aluehallintovirastoon.

8.1.5 Kyyhkyslakat

Kyyhkyslakoissa, joista lähetetään kyyhkysiä kilpailuihin tai näyttelyihin, on kaikki lakassa pidettävät kyyhkysrokotettava vuosittain newcastlentaudin leviämisen ehkäisemiseksi. Rokotuksen voi suorittaa kunnaneläinlääkäri tai muu eläinlääkäri. Tiedot rokotuksista on lähetettävä läänineläinlääkärille. Rokotusvelvollisuuden toteutumisen varmistamiseksi läänineläinlääkäri voi määrätä kunnaneläinlääkäriä tarkastamaan näyttelyyn tai kilpailuun osallistuvien kyyhkysten rokotustodistukset näyttely- tai kilpailupaikalla. Viesti-, näyttely- ja koristekyyhkyjen tulee olla rekisteröityjä 30.4.2011 mennessä.

Eläintautivalmiuden ylläpitämisen vuoksi rekisteröityjen harrastelintujen pitopaikkojen tulee olla kunnan valvontaviranomaisten tiedossa. Tietoja voidaan saada asiakassuhteiden, ilmoitusten tai aluehallintovirastojen kautta. Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alueella ei ole harrastelintujen pitopaikkoja.

8.1.6 Muu tautiseuranta

Evira pyytää vuosittain seuranta-äytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydettyistä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön, ja Evira on raportointivelvollinen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan Unionille. Evira lähettää seurantaohjelmien toimeenpanosta erillisen kirjeen aluehallintovirastoille silloin, kun seurantaohjelmaa ei edellytetä suoraan kansallisen lainsäädännön nojalla. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettyjä seuranta-äytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoilta.

Näytteiden otosta ajallaan tai lisäajan pyytämisestä vastaa se eläinlääkäri, jolle näytteenottopyyntö on ohjautunut. Mikäli viranhaltija ei voi näytteitä ottaa määräajan sisällä, tulee hänen varmistua siitä, että näytteet ottaa joku toinen viranhaltija. Tarvittaessa näytteenottajan määrää työnantaja. Näytteenoton tiedot kirjataan Eviran edellyttämällä tavalla ja näytteenoton etenemisestä kerrotaan aluehallintovirastolle tarpeeksi usein ja sovitulla tavalla.

8.2 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Pelkästään Suomessa tapahtuvan hevosen keinollisen lisääntymisen eläinten terveyteen liittyvistä ehdoista säädetään keinosiemennyksen osalta MMM:n asetuksessa kotimaan kauppaa varten kerättävälle hevoseläimen spermalle eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista (780/2014) ja EU:n sisällä MMM asetuksessa euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä siirrettäviä hevoseläimiä sekä hevoseläinten alkioita ja sukuoluja koskevista terveystarpeista (1033/2014). Spermavarastot, oriasemat, alkionkeräysryhmät ja alkiontuotantoryhmät tarkastetaan kunnaneläinlääkäriin toimesta vaatimusten täyttymisen varmistamiseksi.

Virkaeläinlääkärit raportoivat hyväksymisistä ja valvonnasta asetusten mukaisesti. Evira rekisteröi hyväksytyt asemat, varastot ja ryhmät ja tiedottaa niistä toimijoille ja muiden jäsenvaltioiden viranomaisille direktiivin 92/65/ETY mukaisesti.

8.3 Eläimistä saatavat sivutuotteet

8.3.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EY) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käsittelevillä, varastoi-

villa ja hävittävillä laitoksilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Lisäksi viranomaisen on säännöllisin väliajoin suoritettava tarkastuksia ja valvontaa näissä laitoksissa. Valvontaviranomaiset on määrätty laitostyyppikohtaisesti laissa eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015) Kunnallisen eläinlääkärin velvollisuudet rekisteröidä tai hyväksyä tiettyjä toimintoja on määritelty lain 35 §. Lain toteutumista valvovat kunnalliset viranhaltijat lain 45 § mukaisesti ja myös terveystarkastajat lain 46 § mukaisesti. Lain eläimistä saatavien sivuotteiden 45 § mukaisia terveystodistuksia kirjoitetaan toiminnanharjoittajan pyynnöstä. Oikeutta pakkotoimenpiteisiin ei ole tarpeen sivutuotteiden osalta delegoida, koska viranomaisena toimii kunnallinen eläinlääkäri suoraan, ei kunnallinen lautakunta. Maksullisesta valvonnasta laskuttaa aluehallintovirasto kunnan antamien tietojen perusteella. Valtio korvaa edellä mainituista tehtävistä kunnille aiheutuvat kustannukset (MMM asetus 1587/2015).

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella on yksi sivutuotealan laitos, joka valmistaa maanparannusaineita jätevesilietteestä. Laitos on ELY-keskuksen hyväksymä ja valvoma.

8.3.2 Sivutuotteiden hautaaminen

MMM asetus eläimistä saatavista sivutuotteista (783/2015) määrittelee n.s. etäiset alueet asetuksen liitteessä 4. Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alue on syrjäistä aluetta seuraavien raatojen ja sivutuotteiden osalta:

Taulukko 1: Raato tai sivutuote, joita saa haudata maahan Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alueella. HUOM! Suuntaa antava, ennen kuin toimenpiteisiin ryhdytään on aina tarkistettava ajankohtainen lainsäädäntö!

RAATOTYYPPI TAI SIVUTUOTETYYPPI	EHDOT TAI RAJOITUKSET
Nautojen, biisonien, vuohien, lampaiden, sikojen ja siipikarjan kokonaiset raadot ja näistä saatu materiaali.	Syrjäisiin alueisiin luetaan vain alueen vaikeakulkuiset saaret
Kokonaiset turkiseläinten raadot, jotka kuuluvat sivutuoteasetuksen kategoriaan 2	

Kunnaneläinlääkärin on viivytyksettä ilmoitettava aluehallintovirastolle tietoonsa tulevista olennaisista puutteista asetuksen täytäntöönpanossa.

Hautaus- ja hautauskirjanpidon tarkastuksia tehdään viranhaltijoiden mahdollisuuksien mukaan esim. muun valvonnan tai epäilyn yhteydessä. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä. Säädöstenvastaisuuksiin puututaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Tarpeen mukaan tehdään myös jälkivalvontaa.

8.4 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta, jossa niille suoritetaan eläinlääkinnällinen rajatarkastus, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Tämä koskee esimerkiksi Venäjältä tuotavia hevosia ja tiettyjä kanavoituja sivutuotteita.

Läänineläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista eläintautiriskin takia määräpaikassa tarvittaessa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES-ohjelman välityksellä. Tarvittaessa tieto kolmansista maista saapuvasta eläin- tai tuote-erästä, jossa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai epäilystä, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, tulee valvovalle kaupungineläinlääkärille aluehallintovirastolta. Yksi kaupungineläinlääkäreistä on valmiuseläinlääkärinä erikseen koulutettu vastaavia tilanteita varten.

8.4.1 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuotajat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupaa Evira lähettää tiedon rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen kyseisen alueen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille. Rekisteröinnit ja tuontiluvat tulee aluehallintovirastossa ja kunnassa kirjata sekä huomioida erityisesti, mille eläimelle tai tuotteelle ne on tarkoitettu ja koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia vai -vientiä. Monilla toimijoilla on useita rekisteröintejä tai tuontilupia, mutta yksi rekisteröinti koskee vain yhtä tuotetta tai vain sisämarkkinatuontia tai -vientiä. Rekisteröinti on voimassa seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun, tuontilupa on voimassa vuoden myöntämispäivämäärästä.

Tuontieriä hyväksyttyä tarkastuksessa eikä vientieriä lähetetään, jollei virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä. Hylätyistä eristä ilmoitetaan Eviraan. Annettujen määräysten toteutumista seurataan esim. varmistamalla että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu. Tarvittaessa pyydetään virka-apua tullilta ja ollaan yhteydessä lähettäjään viranomaisiin.

8.4.2 Sisämarkkinatuonti

Sisämarkkinatuonnissa tuojalla on tiettyjen eläinten ja tuotteiden kohdalla velvollisuutena lähettää Eviraan ennakoilmoitus tuotavasta erästä.

Jos näissä ilmenee puutteita, on tuoja velvollinen ilmoittamaan asiasta valvovalle virkaeläinlääkärilleen. Virkaeläinlääkäri voi tehdä Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 204/2016 6§ mukaisia tarkastuksia. Tuoja voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan tuotavat tuotantoeläimet (esim. ETT:n vaatimukset). Mikäli erä ei täytä tuonin ehtoja ei sitä päästetä markkinoille. Hylätyistä eristä ilmoitetaan Eviraan. Annettujen määräysten toteutumista seurataan esim. varmistamalla että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu. Tarvittaessa pyydetään virka-apua tullilta ja ollaan yhteydessä lähettäjään viranomaisiin.

TRACES-järjestelmä on käytössä Eteläkärjen ympäristöterveydessä, mutta sen käyttö on koettu aikaa vieväksi. Eläinlääkärit vastaavat tiedon kulusta läänineläinlääkäriin ja kaupungineläinlääkäriin välillä ja tarvittaessa asiaankuuluvien järjestelmien käytöstä.

8.4.3 Sisämarkkinavienti

Virkaeläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä Eviran ohjeen mukaisesti. Myös sen, että rekisteröinti on tehty ja voimassa kyseiselle erälle, jos se vaaditaan. Virkaeläinlääkäri laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen.

Sisämarkkinaviennissä viejän on pyydettävä valvovalta virkaeläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena ei-kaupalliset koirat, kissat, hillerit ja fretit, jolloin vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös muu kuin virkaeläinlääkäri).

Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on viejän tehtävänä, eläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa viejän laatiman I-osan. Jos viejä ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan virkaeläinlääkäriin vastuulle terveystodistuksen (II-osa) lisäksi. Tällöin viejän on annettava tarvittavat tiedot hänelle todistuksen laatimista varten. Toimenpiteet tehdään viejän kustannuksella.

Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia TRACES -järjestelmässä, mutta se on kuitenkin suositeltavaa täyttää TRACESin. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa. Todistuksen voi viedä TRACESin myös toinen virkaeläinlääkäri. Tarkastanut virkaeläinlääkäri kuitenkin leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen. Vuosittain esim. vientitarkastuksen yhteydessä on hyvä tarkastaa viejän pitämä vientiluettelo.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollisia eristä vastaanottajamaassa saatavia palautteita ja reagoivat niihin tarpeen mukaan.

8.4.4 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. On varmistettava huolella, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Suositeltavaa on, että vaadittavat ehdot tai valmis terveystodistus on lähetetty kohdemaan viranomaisilta Eviraan tai maa- ja metsätalousministeriöön. Jos kohdema ei lähetä valmista terveystodistusta, eikä sitä ole ennestään (aiemmista vastaavista vienneistä voi kysyä Evirasta), viejä laatii terveystodistuksen Eviran antamalle pohjalle kohdemaan ehtojen mukaisesti ja Evira ja kohdemaan viranomaiset hyväksyvät todistuksen ja lopullinen todistusmalli tulee lähettää aina Eviraan tiedoksi. Virkaeläinlääkäri ja Evira tarkistavat yhteistyössä, voidaanko vientiehdot vietävän eläimen tai tuotteen kohdalla täyttää. Jos ehtoja ei voida täyttää, MMM yhteistyössä Eviran kanssa voi neuvotella kohdemaan kanssa vaatimuksista.

Venäjänvientitodistukset on tilattava Evirasta. Vain virkaeläinlääkäri voi laatia ja tilata vientitodistuksia. Elävien eläinten kohdalla tarkastukset tekee ja todistuksen täyttää yleensä kunnaneläinlääkäri, naudat ja sian sukusolujen ja alkioiden kohdalla läänineläinlääkäri. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa viejä. Venäjän lisäksi EU-tasolla on neuvoteltu harmonisoiduista vientiehdoista mm. USA:n ja Kanadan kanssa. Tällöin Evira kommentoi vientiehtoja ja antaa mahdollisen valmiin todistuksen, jos sellainen on jo sovittu.

8.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti.

Yksikön eläinlääkärit ja poliisi valvovat eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista alueella valvoo lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija (terveystarkastaja). Käytännössä pääosan valvonnasta suorittaa valvontaeläinlääkäri praktikon tuella. Valvontaviranomaisia ovat lisäksi tarkastuseläinlääkäri teurastamon tai teurastuspaikan alueella ja rajaeläinlääkäri rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella.

Aluehallintovirastoissa eläinsuojelu- ja eläinkuljetuslainsäädännön valvontaa hoitavat läänineläinlääkärit. Lisäksi aluehallintovirasto voi määräämillään ja lainsäädännön asettamilla ehdoilla myöntää oikeuden eläinsuojeluvalvojalle tehdä eläinsuojelutarkastuksia muissa kuin kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa (ks. 8.3.4).

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvoo pääasiallisesti valvontaeläinlääkäri. Myös praktikkoeläinlääkäri, terveystarkastajat sekä poliisi osallistuvat valvontaan. Lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksin. Jos tarkastuksessa havaitaan että eläinsuojelusäädöksiä on rikottu, viranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. Asiasta tehdään tarvittaessa poliisille tutkintapyyntö.

Eläinsuojelutarkastuksista tehdään pöytäkirja, jonka kopiot toimitetaan myös aluehallintovirastoon. Annettuja määräyksiä valvotaan uusintatarkastuksin.

Kiireellisissä EsL:n 44§:n mukaisissa tapauksissa sairas tai huonokuntoinen eläin lopetetaan, muussa tapauksessa eläimen hoidosta tehdään tapauskohtaisesti sopimus joko alueen löytöeläintalon kanssa tai eläimelle voidaan etsiä uusi sijoituspaikka.

8.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella tavalla, aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkäriellä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla sekä aluehallintoviraston valtuuttamalla eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tarkastuksen tekemiseen. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvauksetta tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet.

Evira ja aluehallintovirasto voivat eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen veloitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa eläimiä pidetään elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa.

Epäilyyn perustuvan eläinsuojelutarkastuksen tekee useimmiten kunnan virkaeläinlääkäri. Paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyynnöstä vastuu tarkastuksen ja päätöksen tekemisestä vaikeimpien eläinsuojelutehtävien osalta voidaan kuitenkin siirtää kunnalta läänineläinlääkärielle. Kunta voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämishallalla. Kunta voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle myös esimerkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohteessa on useita eläimiä joiden osalta on tarve ryhtyä eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Epäilyyn perustuvat tarkastukset voidaan tehdä kunnaneläinlääkäreiden tai muiden eläinlääkäreiden, paikallisen eläinsuojeluvalvojan tai tavallisen kansalaisen ilmoituksen perusteella.

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella tehdään noin 100 tarkastusta vuodessa. Valvontaeläinlääkäri on pääasiassa vastuussa tarkastusten tekemisestä, hän ei ole asiakassuhteessa tarkastettaviin. Päivystysaikana tehtävät tarkastukset tekee poliisi, joka tarvittaessa saa maksua vastaan asiantuntija-apua kunnan käyttämältä palveluntuottajalta.

8.5.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset

Evira ja aluehallintovirasto voivat eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa eläimiä pidetään elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa.

8.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat ja lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Tavoitteena on tarkistaa luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta vuosittain. Mikäli tämä ei muista tehtävistä johtuen ole mahdollista, tehdään toiminnasta alueellinen riskinarviointi ja suunnitellaan kohteiden tarkastustiheys arvioinnin perusteella. Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella ilmoituksenvaraisia kohteita on noin 30.

8.5.4 Pienteurastamot

Evira ja aluehallintovirasto voivat eläinsuojelulain, eläinkuljetusasetuksen ja eläinkuljetuslain sekä niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia teurastuspaikoissa (pienteurastamoissa). Tarkastuseläinlääkäriellä on oikeus tarkastusten tekemiseen teurastamossa ja pienteurastamossa sekä niiden alueella ilman epäilyä eläinsuojelusäädösten vastaisesta toiminnasta. Tarkastuseläinlääkäriellä on oikeus tarkastaa myös teurastamolle saapuvat eläinkuljetukset.

Teurastamon eläinsuojeluvalvonnan lisäksi, jos tarkastuseläinlääkäri epäilee, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu teurastamossa toimittavassa eläintenpitoyksikössä, ilmoittaa hän asiasta sen alueen aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee. Näin läänineläinlääkäri voi määrätä paikallisen kunnaneläinlääkäriin suorittamaan tarkastuksen kyseiseen pitopaikkaan ja taataan kattavampi kansallinen valvonta.

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella on yksi pienteurastamo ja viisi riistan teurastuspaikkaa. Näiden lihan tarkastuksen järjestäminen kuuluu elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tehtäviin, eikä sitä ole järjestetty yhdessä kunnan kanssa. Näiden kohteiden eläinsuojeluvalvontaa tehdään muun rutiinivalvonnan yhteydessä.

8.5.5 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on poliisilla, kunnaneläinlääkäriellä ja aluehallintovirastolla oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa myös kuljetuskalusto. Rajaeläinlääkärit ja tarkastuseläinlääkärit tarkastavat eläinkuljetuksia toimialueillaan myös ilman epäilyä säädösten rikkomisesta.

Evira ja aluehallintovirasto voivat eläinkuljetusasetuksen ja eläinkuljetuslain sekä niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia eläinkuljetuksissa.

8.6 Tukivalvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytyksenä. Täydentävät ehdot jaetaan neljään ehdonalaan, joista Eviran vastuulla Manner-Suomessa on kaksi: 1. kansanterveyden, eläinten ja kasvien terveyden valvonta sekä 2. eläinten hyvinvointivalvonta. Aluehallintovirastoille kuuluvat täydentävien ehtojen valvontaan liittyvät tehtävät (osa tehtävistä kuuluu elintarviketarkastuksen piiriin).

Tukivalvonnassa hyödynnetään kunnan viranomaisten tekemien perustarkastusten pöytäkirjoja mm. seuraavilta valvonnan aloilta:

- EU-eläinsuojelutarkastukset
- maitohygieniatarkastukset
- salmonellavalvonta
- munantuotantotilojen hygieniavalvonta

Viranhaltijat toimittavat pöytäkirjat tarkastuksista, joissa on havaittu mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntiä, viipymättä aluehallintokeskukselle, jotta nämä voivat käyttää tietoja omassa työssään.

9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

Kuntien järjestämien ja ostopalveluina hankkimien eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kuntien on seurattava palvelujen saatavuutta, riittävyyttä ja laatua osana ympäristöterveydenhuollon laadunvalvontaa.

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan / ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella.

Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamista palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta.

Kuntaa ei ole veloitettu järjestämään peruseläinlääkäripalvelua muille kotieläimille kuin hyötyeläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmassaan osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkäripalvelua kaikille kotieläimille. Kunnalla tulee olla valmius hoitaa muita kuin hyötyeläimiä, jos yksityinen palvelutarjonta osoittautuu riittämättömäksi tai keskeytyy. Erityisesti hevosten suhteen jako hyötyeläimiin ja ei-hyötyeläimiin voi olla ongelmallinen ja tulkinnanvarainen. Käytännössä kunnan on syytä varautua tuottamaan peruseläinlääkäripalvelu kaikille alueensa hevosille, jos varmuutta yksityisestä palvelutarjonnasta ei ole.

Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat, ratsastuskouluissa pidettävät hevoset, viranomaistoiminnassa käytettävät eläimet, opaskoirat sekä sellaiset alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammattimaisen toiminnan jatkumisen takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoisella eläimellä. Kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluja laajemmin, mitä eläinlääkintähuoltolain mukainen vähimmäistaso edellyttää. Alueen elinkeinorakenne on syytä huomioida yhteistoiminta-alueen palveluja suunniteltaessa.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita muodostettaessa on keskeisenä tavoitteena ollut eläinlääkäreiden ja muun henkilökunnan mielekkään työnjaon ja erikoistumisen mahdollistaminen ja tukeminen. Tämä tulee huomioida paitsi valvontatehtävien erottamisella praktiikasta, myös praktikkojen keskinäisessä työnjaossa sekä ajanvarausperiaatteella hoidettavien tehtävien kuten terveydenhuollon eriyttämisellä akuuttipraktiikasta.

9.1.1 Peruseläinlääkäripalvelun sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleis- tutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojellisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

9.1.1.1 Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkäriin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Ei-

kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tietynä asiakkaille ilmoitettavana ajankohtana.

Valvontaeläinlääkärillä on erillinen virka-aikana toimiva puhelinnumero, josta on tiedotettu toiminta-alueen kuntiin.

Praktikkoeläinlääkärillä on erillinen puhelinnumero. Yhteyden saannin varmistamiseksi numerolle on määritetty puhelinaika. Puheluja voidaan ottaa vastaan mahdollisuuksien mukaan myös muina aikoina.

Eteläkärjen ympäristöterveyden käyttämällä palveluntuottajalla on käytettävissään keskitetty yhteydenottopalvelu, jossa praktikkoeläinlääkäri vastaa vuorokauden ympäri. Puhelut ovat osittain maksullisia ja puheluiden hinnoittelu on sellainen, että se vastaa palvelun aiheuttamia kustannuksia.

Kaikki yhteystiedot löytyvät yksikön verkkosivuilta ja ne ovat myös Hangon kaupungin puhelinvaihteen tiedossa. Myös yhteistyökuntien tiedot on pyritty pitämään ajan tasalla, käytännössä näitä on pyydetty linkittämään mahdolliset tietonsa Eteläkärjen ympäristöterveyden sivuille, jotta tiedot pysyvät ajan tasalla ja tiedotuksen oikeellisuus mahdollistuu. Yksikkö ei voi vaikuttaa, eikä vastaa muista kuin omien kotisivujensa tiedoista.

9.1.1.2 Sairaanhoito

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoito-tarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia ovat esimerkiksi nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksutusmahaleikkaukset sekä sektiöt.

9.1.1.3 Terveysahoito

Peruseläinlääkäripalvelua tulee suunnata ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämässä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot sekä koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehitijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäreitä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai –koulutusta. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtäviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

9.1.1.4 Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelluisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut voidaan laskuttaa aluehallintovirastolta.

9.1.1.5 Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seuranta-järjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Terveysahuollon piirissä tehtävä elinkeinon ja viranomaisten yhteistyö täydentää viranomaistoimenpiteitä eläintautien torjunnassa. Lähtökohtana on pidettävä, että terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Terveysahuoltoa on kehitetty nautojen ja sikojen lisäksi myös muille kotieläimille kuten poroille, lampaille, turkiseläimille ja kaloille. Näille ei kuitenkaan toistaiseksi ole olemassa valtakunnallisia terveydenhuolto-ohjelmia ja seurantajärjestelmiä. Myös hevosten terveydenhuoltoa ollaan kehittämässä. Kunta voi halutes-

saan huomioida paikallisen elinkeinorakenteen ja järjestää tarpeen mukaan terveydenhuollon palveluja eri kotieläimille.

Praktikkoeläinlääkäriin tehtävänä on mm vastata tuotantoeläinten terveydenhuollosta. Tämä, jotta palveluiden saanti alueella on varmistettu, vaikka yksityiselläkin sektorilla on tarjolla jonkin verran palveluja. Viranhaltijalla on oikeus toimia Neuvo 2020-eläinlääkäriinä.

9.2.1 Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä

Maatilalla on usein taloudellisesti merkittäviä tuotantosopimuksia, joissa yhtenä ehtona on terveydenhuoltosopimuksen solmiminen eläinlääkäriin kanssa ja sopimuksen velvoittamien terveydenhuoltokäyntien tekeminen ajallaan ja sovituissa laajuudessa. Myös eläinten hyvinvointitukea saadakseen tilan on solmittava eläinlääkäriin kanssa terveydenhuoltosopimus ja teetettävä eläinlääkäriillä säännölliset terveydenhuoltokäynnit. Hyvinvointitukea saa noin joka kolmas nautatila ja joka viides sikatila. On todennäköistä, että hyvinvointituki tulevaisuudessa kasvaa nykyistä merkittävämmäksi ja useammalle tilalle leviäväksi tukimuodoksi.

Olemalla mukana terveydenhuollossa ja sen seurantajärjestelmissä pystyvät tuotantoeläintilat helpommin hoitamaan myös alkutuotantoasetuksen (134/2006) edellyttämän ketjuinformaatiovaatimuksen. Tämän mukaan tuottajan on ennen eläinten teurastamolle lähettämistä toimitettava tiedot muun muassa eläinten lääkitsemisestä ja elintarviketurvallisuuteen vaikuttavien eläinten sairauksien esiintyvyydestä tilalla. Suurin osa teurastamoista edellyttää tämän ilmoituksen tekemistä sähköisen seurantajärjestelmän (Sikava tai Naseva) avulla.

Nasevan ehtojen mukaan eläinlääkäri suorittaa nautatilalle terveydenhuoltokäynnin vähintään kerran vuodessa. Sikavan puitteissa emakko- tai yhdistelmäsikalaan on suoritettava vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa. Näistä yhden tulee olla terveydenhuoltosuunnitelman päivityskäynti. Lihasikalaan on suoritettava vähintään yksi terveydenhuoltokäynti kasvatuserää kohti tai neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa, jos sikala on osastoittain kerratäydyttöinen.

Terveydenhuoltokäynnillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan. Lisäksi merkittävimmät eläinten hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi terveydenhuoltosuunnitelman toteutuminen, tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä. Lisäksi käydään läpi tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi.

Eläinterveydenhuollon saatavuus on kotieläintilan tulonmuodostuksessa usein ratkaisevan tärkeätä jo tuotehintojen ja maataloustuen vuoksi. Tärkein syy terveydenhuoltopalvelujen kysynnälle on kuitenkin se, että tuottaja haluaa terveydenhuoltoon perehtyneen eläinlääkäriin asiantuntijaksi karjakohtaisten ratkaisujen tekoon päämääränä tilan taloudellisen tuloksen paraneminen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen kautta. Naseva ja Sikava –järjestelmiä ollaan voimakkaasti kehittämässä tuotannollisen terveydenhuollon suuntaan.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä lisännevät osaltaan myös tietyt lääkkeiden luovuttamista koskevien sääntöjen poikkeukset. Nasevaan ja Sikavaan liittyneiden tilojen lisäksi vanhempaispolven siipikarjatilat ja osa tuotantopolven kasvattamoista/kanaloista solmivat terveydenhuoltosopimuksen ja sitoutuvat kahdesti vuodessa tehtäviin terveydenhuoltokäynteihin.

9.2.2 Terveydenhuoltotyön resurssitarve

Sikalat ovat kuuluneet Sikavaan noin 90-prosenttisesti jo lähes vuosikymmenen. Nautatilojen lukumäärä Nasevassa on viime vuosina kaksinkertaistunut vuoden tai parin välein ja on nyt selvästi yli puolet tiloista. Sekä nähtävissä oleva kehityskulku että elintarviketeollisuuden, viljelijäjärjestöjen ja valtionhallinnon yhdessä asettamat tavoitteet ennakoivat, että Naseva lähivuosina tulee kattamaan lähes kaikki nautatilat samaan tapaan kuin Sikava nyt kattaa lähes kaikki sikalat. Sama eläinlääkäri ei aina välttämättä tee sekä terveydenhuoltosuunnitelmaa että terveydenhuoltosopimusta.

Sekä eläinlääkärit että viljelijät tarvitsevat lähivuosina täydennyskoulutusta terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa, kuten karjatason tautiseurannassa ja eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa. Osallistumiseen täydennyskoulutukseen – joka on eläinlääkäriin ammatinharjoittamislain mukaan pakollista – on varattava oma osansa eläinlääkärien työajasta. Lisäksi voi olla tarkoituksenmukaista varata eläinlääkärien työaika siihen, että he kouluttavat alueen karjanomistajia ja –hoitajia. Käytännössä kuitenkin suurin osa tämän kaltaisista koulutuksista järjestetään keskusjärjestöjen toimesta.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

9.3.1 Kiireellisen eläinlääkäriavun sisältö

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus tulee pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Yksikön toiminta-alueella akuutti eläinlääkintä ostetaan ulkopuoliselta toimijalta, Siuntion eläinlääkäri Oy:ltä, joka vastaa palvelujen riittävydestä ja laadusta yksikön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

9.3.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella.

Seutukunnilla tarkoitetaan alueiden kehittämislaissa (602/2002) tarkoitettuja seutukuntia ja maakunnilla maakunnista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (147/1999) tarkoitettuja maakuntia. Eläinlääkintähuoltolain edellyttämien päivystysalueiden muodostaminen on kunnille pakollista, ja aluehallintovirastoilla on merkittävä rooli uuden päivystysaluejaon toteuttamisessa. Tavoitteena tulee pitää päivystysten organisoimista vähintään maakunnan kokoisilla alueilla. Seutukuntatasoa voidaan soveltaa siirtymävaiheen ratkaisuna ja poikkeuksellisissa olosuhteissa. Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alue vastaa Raaseporin seutukuntaa. Päivystysaikana tuotantoeläintapaukset ovat eläinlääkärien mukaan niin vähäisiä, että pieneläinpäivystyksen ja tuotantoeläinpäivystyksen eriyttäminen ei ole tarpeen. Kuten yllä on mainittu, on käytössä keskitetty yhteydenottopalvelu, johon aina vastaa praktikkoeläinlääkäri.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on virka-ajan ulkopuolella järjestetty aluehallintovirastojen toimesta valtakunnallisesti niin, että kaksi läänineläinlääkärinä päivystää aina samanaikaisesti – toinen Itä- ja Pohjois-Suomen alueella ja toinen Etelä- ja Länsi-Suomen alueella. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkäriin saa tietää Eviran puhelinvastaajasta numerosta 020 77 24340.

Päivystyksen toteuttaminen lainsäädännön vaatimusten mukaisesti on EHO:ssa mainittu kuntien painopistealue, johon tullaan kiinnittämään erityisesti huomioita arvioitaessa vuoden 2015 toteutumaa.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eteläkärjen ympäristöterveyden eläinlääkinnällisenä tavoitteena on ympärivuorokautisen kiireellisen hoidon tuottaminen tuotantoeläimille sekä akuutin hoidon tuottaminen virka-ajan ulkopuolella pieneläimille sekä tuotantoeläinten kiireettömien peruseläinlääkäripalvelujen sekä terveydenhuoltopalvelujen tuottaminen. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset on loma-ajan ulkopuolella voitava varata alle kahden viikon sisällä yhteydenotosta.

9.4.1 Ajanvaraus

Ajanvaraus Eteläkärjen ympäristöterveyden alueen kunnallisiin palveluihin hoidetaan ottamalla yhteys eläinlääkäriin. Yhteystiedot löytyvät mm. yksikön kotisivulta ja voidaan saada mm. kaupungin puhelinvaihteesta.

9.5 Toimipisteet

Eteläkärjen ympäristöterveyden alueella on yksi kunnan oma vastaanotto Inkoon Västankvarnissa. Vastaanotto toimii praktikkoeläinlääkäriin työn tukipisteenä ja sitä käyttää valvontaeläinlääkäri tarvittaessa esim. eläinten tarkastamiseen. Varustelutaso on perustaso.. Talousarviossa on jonkin verran varoja perusvälineistön ylläpitoon, mutta isommista hankinnoista päätetään erikseen. IT-laitteista ja ohjelmistoista

vastaa Raaseporin kaupunki erillisen sopimuksen mukaisesti. Praktikkoeläinlääkäri käyttää omaa ProVet-ohjelmaansa.

Siuntion eläinlääkärit Oy vastaa päivystyksestä pieneläimille virka-ajan ulkopuolella ja vuorokauden ympäri tuotantoeläimille Raaseporin Tenholassa sijaitsevalta vastaanotolta käsin. Erillisestä sopimuksesta voivat asiakkaat myös asioida yrityksen Siuntion vastaanotolla, mikä voi olla lähempänä esim. Inkoolaisille. Vastaanotoilla tarjotaan kunnallisina palveluina perustavan tason eläinlääkintää. Hoitoa voidaan tarpeen ja asiakkaan toiveiden mukaisesti täydentää lisäpalveluilla, jotka eivät kuulu kunnallisten palveluiden piiriin. Palveluntuottaja vastaa hoidon laadusta ja hänellä on velvollisuus noudattaa kunnalliseläinlääkäritaksaa kunnallisten palvelujen osalta. Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnalla on oikeus tarvittaessa tarkastaa toiminta. Laajan raportoinnin tulee mahdollistaa toimitettavien palveluiden seuranta.

Peruseläinlääkäripalvelu on näin ollen saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

9.7 Perustason ylittävät palvelut

9.7.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut

Kunta voi halutessaan järjestää erikoiseläinlääkäritason palveluja, mutta eläinlääkintähuoltolaki ei siihen velvoita. Alueen kunnat ovat ottaneet kannan, että palvelut järjestetään perustasolla. Näin ollen ei järjestetä erikoiseläinlääkäripalveluja.

9.7.2 Remissiomahdollisuudet

Hevosten ja pieneläinten suhteen kunnan tulisi pyrkiä turvaamaan perustasoa vaativampien eläinlääkäripalvelujen saatavuus vaativaa jatkohoitoa tarvitsevien potilaiden kohdalla sopimalla lähetemenettelystä yksityisten hevos- ja pieneläinklinikoiden tai Yliopistollisen eläinsairaalan kanssa. Eteläkärjen ympäristöterveydellä ei ole sopimuksia muiden klinikoiden kanssa, mutta käytännössä eläinlääkäri voi aina remitoida hevosen Hyvinkään hevossairaalaan tai pieneläimen Yliopistolliseen eläinsairaalaan. Tämä vaatii käytännössä aina remissin.

9.7.3 Laboratoriopalvelut

Yksityisten näytteiden omistaja saa itse päättää käyttämästään laboratorion. Viranomaisnäytteisiin käytetään akkreditoituja laboratorioita, kuten Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n laboratorion (esim. alkutuotannon vesinäytteet) sekä Eviran laboratorion. Näytteiden otossa ja lähetyksessä noudatetaan lainsäädännön, Eviran tai tutkivan laboratorion ohjeita.

Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämisessä noudatetaan Eviran päivittämiä toimintaohjeita eläinlääkäreille helposti leviävien eläintautien varalta. Näytteet lähettänyt eläinlääkäri tarkastaa tulokset niiden saavuttua ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, sekä tiedottaa tarpeen mukaan tuloksista.

10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, jonka osana tämäkin suunnitelma on, hyväksytään Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnassa. Tämä suunnitelma käytetään lautakunnan käsiteltävänä, ennen kuin se lähetetään Etelä-Suomen aluehallintovirastolle kommentoitavaksi. Suunnitelmaa muutetaan tarpeen aluehallintovirastolta saadun lausunnon perusteella.

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta arvioi suunnitelman toteutumista arviointiraportin perusteella. Hyväksytyt raportit lähetetään aluehallintovirastolle viraston laatiman aikataulun mukaan.

Aluehallintoviraston suorittamaa kunnan suunnitelman ja sen toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen valvonnan ja eläinlääkäripalvelujen kehittämisessä, niiden toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

11 Laatu

Eteläkärjen ympäristöterveyden laatuja järjestelmää ylläpidetään ja täydennetään osana rutiinityötä. Järjestelmää voidaan laajentaa koskemaan myös eläinten hyvinvointia, kun kansallista ohjeistusta saadaan tai mikäli se todetaan yksikön sisällä tarpeelliseksi.

11.1 Palautteen kerääminen

Eläinlääkäripalvelujen saatavuutta arvioidaan saadun palautteen perusteella. Mahdollisuus antaa palautetta on järjestetty mm. yksikön kotisivujen kautta. Asiakaskyselyjä voidaan tehdä mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan. Kunnallisen akuutin hoidon palveluntuottajan hoitaa omat palautteensa ja kokoaa ne säännöllisesti Eteläkärjen ympäristöterveyden seurattavaksi.

11.2 Valitusten käsittely

Hangon kaupunki toimii eläinlääkinnän palvelujen ja valvonnan järjestäjänä sekä työnantajana Eteläkärjen ympäristöterveyden toiminta-alueella. Hangon kaupungin vastuuvakuutukset on päivitetty yksikön ensimmäisenä toimintavuotena 2011, jotta ne kattavat myös eläinlääkinnän toiminnot, joita kaupunki ei aiemmin ole tuottanut. Julkishallinnon vastuuvakuutuksen korvaussumma on 1 500 000 €.

Terveysvalvonnan johtaja arvioi tietoonsa tulleet asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt ja päättää viranhaltijaa kuultuaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä. Kunnalle akuutteja palveluja tuottava vastaa työstään asiakkaalle. Asiakasvalitukset myös kirjataan muun palautteen tavoin. Tarvittaessa tai vaateen ollessa suuri pyytää terveysvalvonnan johtaja lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta sekä mahdollisilta muilta asianosaisilta ennen päätöstä jatkotoimenpiteistä tai maksettavista korvauksista. Asian ratkaisemiseen saatavia tietoja voidaan saada myös muilta tahoilta, kuten Evirasta, joka valvoo eläinlääkärien oikeutta harjoittaa ammattiaan.

11.3 Toiminnan kehittäminen

Toimintaa kehitettäessä huomioidaan saatu asiakaspalaute, mahdolliset valitukset sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiraportti ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien tulokset. Nämä huomioidaan laadittaessa seuraavia suunnitelmia. Saadut palautteet kirjataan ja niistä tehdään vuosittain yhteenveto, jota käytetään toiminnan kehitystarpeiden arvioimiseen. Päätettyjen korjaavien toimenpiteiden toteutumista ja toteutusaikataulua seurataan jatkuvasti.

12 Seuranta ja raportointi

Seurannan ja raportoinnin merkitys nousee tietoyhteiskunnassa yhä keskeisemmälle sijalle. Huolellisestikin suoritettun valvonnan merkitys ja vaikuttavuus vähenee, jos seurannassa ja raportoinnissa on puutteita. EU:n komission Suomeen vuonna 2009 suorittamien tarkastusten perusteella komissio on kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomen ongelmana on tehottomuus viranomaistoimenpiteiden loppuun saattamisessa.

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Jo nyt on yksikön Tervekuu tietokannassa mahdollista järjestää töiden seuranta ja muistutukset määräajoista, jotta asioiden seuranta helpottuu. Kehitystarpeita seurataan yksikön normaalin toiminnan puitteissa.

12.2 VASU-raportointi

Eteläkärjen ympäristöterveys raportoi toiminnastaan vuosittain aluehallintovirastoon Ohjeen kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon (Eviran toimintaohje 11009) mukaisesti.

12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Eläinlääkärien viranharjoittamisen tuloksena syntyy raportteja ja tilastoja, joita käytetään valvonnan suorittamisessa, kehittämisessä ja arvioinnissa. Näitä ovat mm:

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
- terveysvalvontaohjelmien käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet

Kukin viranhaltija vastaa tietojen toimittamisesta ajoissa asianomaiselle viranomaiselle. Yksikön sisällä tiedot siirretään mahdollisimman pitkälle tietojärjestelmien sisällä, jotta välttyään manuaalisilta tiedon-siirroilta.

12.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Valtakunnallisen ohjelman mukaan kuntien tulee resurssien riittävyyden arvioimiseksi ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastosta tulee ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto on liitettävä kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle. Potilasmääristä raportoivat sekä praktikkoeläinlääkäri että palveluiden tuottaja kvartaaleittain vuoden aikana ja ne huomioidaan toiminnan seurannassa, joka tehdään Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunnalle ainakin 4 krt/a. Potilasmäärä ja kustannus/potilas ovat talousarvioon sisältyviä mittareita ja niitä seurataan myös talousarvion toteuman seurannassa.